

Makitibi ki Pol ndangi adi Epəji je

Ta ki dō makitibi ti ki Pol ndangi adi Epəji je

Asi 6al kuti mi go koji Kirisi ti, kalangi ba, njé kaw-naa je indəi ngirəde ki lo lo dənangi Aji ti ki du (6one 6ari-e Turki ki Aji ti). Njé kaw-naa je ki dangi dangi kin, kulə noji to dande ti ki yo je ki ne je. Ningə njé ki Epəji ti, ji kiside to soti itə madide je. Lokı Pol aw mba ləne ki kə mitə mba kilə mbe Poy Ta ki Maji, tē rəde ti, 6a ra 6al ki asi mitə me 6e bo ti ki Epəji ti (Knjk 19.1-20.1). Kin ə ji tidə Ep 3.1 əi ki 4.1 6a, j-a j-o kadi Pol to dangay ti ə ndangi makitibi kin. Ningə e mbata kin ə 6ari-e-n «makitibi ki ndange e dangay ti», orəi kadi e ki Pol ndangi adi Pilipi je nim, Piləmo nim, Kolosi je nim tə.

Nə ndo ki me makitibi ti ki Pol ndangi adi Epəji je kin təji kadi e makitibi ki un dije ki ta tate ba, 6i e makitibi ki səbi də njé kaw-naa je gin kare par al. Kə ta ki boy ki to me ti, e ta lə kəji ra lə Luwə ki kadi kaw dije pəti ki dərə ti nim, dənangi ti ne nim gin təgi ti lə NGar kare ba be ki e Jəju Kirisi (1.10).

Kadi j-ində manji makitibi ki Pol ndangi kin maji 6a, j-ingə kadi ngon ta ki ilə-n ngirə ta e ndəy be nim (1.1-2), ta ki təl-n tae e ndəy be nim tə (6.21-24). Ba darə ngadan ta wa dəw a kəki gin joo:

Me kəy kəme ti ki dəsəy (1.3-3.21), Pol əl ta ki də nē ti ki əti 6əl ki Luwə ra adi-je ki rəbi lə Kirisi, 6a go ti, təl əl ta ki də kində rə naa ti adi goe ngal. Ningə ki əji də kində rə naa ti, Pol təji nē ki Luwə

ra taa kadi Jipi je ki dije ki əi Jipi je al, təlii dije ki kare ba, tə dije lie.

Me kəy kəme ti ki kə joo (4.1-6.20), Pol dəji Epəji je kadi pa njiyəde me kində rə naa ti kin təji təkə əi dije ki koji sigi me kində rə naa ti ki Kirisi. NGA ningə səbi kadi pa njiyə ki maji re ki kilə ra ki maji dande ti, me kəy je ti ləde, ki rə njé kaw-naa je ti ki rangi, ki ki rə ndəgi dije ti pəti.

Kadi tə təji-n kində rə naa ti lə dije lə Luwə, Pol un ne asi gin mitə əl-n ta: un darə, adi e njé kaw-naa je ki Jəju Kirisi e jam dəde; un kəy ki Jəju Kirisi e mbal ki də kume ti; un dəne əi ki dīgəm, adi e njé kaw-naa je ki əi dəne lə Kirisi. Ne kare, j-o kadi ki kanji kində rə naa ti ki rəjeti ki Bəbe, lo kadi kində rə naa ti ki rəjeti lə njé kun go Kirisi a to goto. E be ə, maji kadi kində rə naa ti ki rəjeti e naa ti ki Bəbe Jəju Kirisi ki dəkagilo je pəti.

Kuwəji-naa

¹ Mi Pol ki nje kaw kilə lə Jəju Kirisi ki go ndigi ti lə Luwə. M-ndangi makitibi kin m-ilə-n madi dije lə Luwə ki adi mede Jəju Kirisi, ki isi me be ti ki Epəji ti.

² M-kəy kadi Luwə ki Baw je ki Bəbe ləje Jəju Kirisi adi me maji ki kisi-maje ləde nay səsi.

Ra maji je ki Luwə isi adi-je ki takul Kirisi

³ Piti ki də Luwə ti ki Baw Bəbe ləje Jəju Kirisi, ki adi-je maji-kur je, adi e ne maji je pəti ki adi-je ki go NDil ti, ki j dərə ti, ki takul kində rə naa ti ləje ki Kirisi.

⁴ Be ə, loki Luwə ra dərə ki dənangi ki ne je ki me ti al bəy ə, kəti je ki takul Kirisi ti tə dije ləne mba

kadi j-ayi njay ki kanji ta madi dɔje ti ta kame ti. Ne je kin tɔji kadi Luwə ndigi je.

⁵ Təki Luwə ndigi-n-je ka kin ə, ində-n je kəte nɔ dɔkagilo je ti, mba kadi ji tɔli ngane je ki takul Jəju Kirisi. Luwə ge kin be ki go me-maji ti lie.

⁶ Adi ji pitɔ Luwə, mbata me-maji lie ki ətɔ bəl. Me-maji kin, adi-je kare ki takul NGone, ndigi ngone kin ngay.

⁷ Me Kirisi ti, ki takul məse ki ay dɔ kagi-dəsi ti go koye ti, je ki taa kilə taa, ningə majal je ləje e ki kiyə go kɔ tɔ. Be ə, Luwə ɔji-n je me maji ləne ki ngay.

⁸ Oyo, Luwə ɔji-je me-maji ləne kɔji ki ətɔ bəl. Be ə, adi-n-je tər ki ne gər ki ngay.

⁹ Ningə ki go ra maji ti lə Luwə ki ngay, adi j-ingəi kɔji ta ra lie ki to lo bɔyɔ ti. Kɔji ta ra kin, ində dɔe naa ti kəte kadi n-a ra ki takul Kirisi.

¹⁰ Kɔji ta ra lə Luwə kin, e mba kadi kaw ne je ki dɔrɔ ti ki ne je ki dɔnangi ti ne pətɔ, gin tɔgi ti lə nje kɔbe ki kare ba ki e Kirisi. Ne kin, a ra ne dɔkagilo ti ki Luwə wa ɔji.

¹¹ Luwə adi ne je pətɔ rai ne təki e wa ɔji-n ə se ndigi-n kəte. Be ə, kətɔ-n-je kəte ki go kɔji ta ra ti lie, adi ji tɔli dije lie ki go kində rɔ naa ti ləje ki Kirisi. Ningə adi-je ne ki un-n mindine mba kadi n-adi-je tɔ.

¹² Luwə ra be mba kadi j-osi pa j-iləi tɔji dɔ kətɔ bəl ti lie, Je je ki j-indəi me je dɔ kirisi ti dɔsay.

¹³ E me Kirisi ti tɔ ə, səi ka, oi dɔ ta ki rɔjeti, ki e Poy Ta ki Maji ki aji səi. Ningə go ti, adi mesi Kirisi, ba Luwə ində ndunə ki sɔbi done rɔsi ti. NDunə ka kin e NDil ki ay njay ki un-n mindine adi kəte dɔ ti.

¹⁴ NDil ki ay njay ki Luwə adi-je kin, tɔji kadi ja j-ingəi ndəgi ne maji je pətɔ ki Luwə a adi-je. Ne maji

je kin ja j-ingəi pəti ndo ki Luwə a taa-je ilə-je taa ji majal ti ratata. Adi ji piti ndole lə Luwə ki əti bəl.

Pol əl ta ki Luwə ki mbata lə njé kadi-me je ki Epəji ti.

¹⁵ E ki mbata kin ə, mi ka loki m-o poy kadi me ləsi ki adi Bəbe Jəju, ki poy ndigi ləsi ki isi ndigi dije lə Luwə pəti,

¹⁶ ndo ki m-o-n ta wa kin nu, m-iyə ta ra oyo Luwə ki mbata ləsi al me kəl ta ti je ləm ki m-isi m-əl si-e. M-isi m-ə təsi taa taa.

¹⁷ M-dəji kadi Luwə lə Bəbe lə je Jəju Kirisi, Bawje ki nje təji, adi səi ki takul NDil ki ay njay, tər, ki gər gin ne ki to lo bəyo ti, mba kadi igəri-e-n ay njay.

¹⁸ M-dəje kadi tee angalsi, mba kadi asi gər ne kində me do ti ki adi səsi ki aw naa ti ki bar ki bar səsi. Taa a igəri ne je ki maji maji ki Luwə əl ta-e kadi n-a n-adi dije ləne.

¹⁹ Ningə a igəri təgi ki əti bəl itə təgi je pəti ki Luwə oji mbata ləje j-əi ki j-adi-e meje. Ningə təgi ka kin, Luwə oji ki taga me təgi ti ki əti bəl.

²⁰ Təgi ki əti bəl kin, Luwə təji taga, dəkagilo ti ki adi Jəju ji taa dan je koy je ti, ə ade isi do ji kəe ti me dərə ti.

²¹ Loe ti kin, Jəju e ki kində do njé kəbe je ti ba pəti, do təgi kəbe je ti ba pəti, a e do təgi je ti ba pəti, taa təe e do tə je ti pəti tə. E do ne kində je ti pəti mbata dəkagilo ki ngəsi ne kin par əl, nə bitə dəkagilo ti ki a re.

²² Oyo, Luwə ilə ne je pəti gin təgi ti lə Kirisi. Loki inde do ne je ti pəti ningə, kəte ade e ki boy do njé kaw-naa je ti.

²³ *NJé kaw-naa je toi tə ngan rəe je be. Kasi-naa bərəre lə Kirisi rosi njé kaw-naa je ki dəkagilo je

pəti. Ningə Kirisi ka, kasi-naa bərəre lə Luwə rose tɔ.

2

Kaji e ki takul me-maji

¹ Səi ki kəte, səi toi tə dije ki koy ki mbata majal je ləsi.

² Majal je ləsi kin ra adi mari go rəbi ne rasi je e go hal ne ra lə dije ki duniya ti, uni go ki bo lə təgi je lə ndil je ki majal ki me nəl ti. NDil ki majal kin ə, isi ra kilə ngəsine me dije ti ki njé kəsi ta Luwə.

³ J-əi je ka, ndo ki mari j-əi mbə dije ti kin tɔ. Adi ji njiyəi ki go ndigi ti lə ngur darəje, j-isi ta ne ra ti ki kadi ji tɔli kon ndigi ra lə darəje, ki mər ta je ləje ki majal yo. Be ə ki go jibəl kisije ki dəje taa ti, ji toi tə ndəgi dije kin be, adi wongɔ lə Luwə e dəje ti tɔ.

⁴ Nə Luwə e nje koo kəm-to-ndoo ki əti ɓəl, adi ndigi-je ngay.

⁵ Be ə, j-əi je ki ndo ki j-əi dije ki koy ki takul majal je ləje kin, təl-je adi j-əi njé kisi ki dəje taa ki Kirisi. Oyo e ki takul me-maji lə Luwə ə ingəi kaji.

⁶ Ki takul kində rɔ naa ti ləje ki Jəju Kirisi, Luwə adi j-ɔ taa sie naa ti dan njé koy je ti, ə adi j-ɔi be naa ti sie me dərɔ ti tɔ.

⁷ Luwə ra be kadi ɔji-n kadi dije pəti gəri mbata ndo je ki a rəi, me-maji lie ki dəbəye goto, ki ɔji ki takul Jəju Kirisi ki go rəbi ra maji lie ki mbata ləje.

⁸ E takul me-maji ki go rəbi lə kadi-me ə, ingəi kaji ɓi e ki go təgisi ti al. Nə e Luwə ə adi səsi kaji kin kare.

⁹ Kaji kin e ki takul kilə rasi madi ki maji al. E be al, mba kadi dəw madi ində-n gune al.

¹⁰ Oyo, j-əi kilə ra ji Luwə. İndə-je ki go kində rə naa ti ləje ki Kirisi mbata kadi ji rai kilə je ki maji me kisi ki dəje taa ti. Ningə kilə je ka kin, e wa ində dəe naa ti kəte mba kadi ji rai-de.

Ke kare me Kirisi ti

¹¹ Adi mesi ole də ti, təkı ndə ki kəte, səi Jipi koji je al, adi *Jipi je ki njé 6a rəde njé kijə mətide, ki e ne ki dije rai ki jide adi awi ki ndune rəde ti, 6ari səsi njé kijə mətide je al.

¹² Kadi mesi ole də ti təkı dəkagiloe ti kin, səi ki gangi-naa ti ki Kirisi. Səi mbə *Isirayəl je ti ki əi dije lə Luwə kin al. Səi gotoi me kilə mindi je ti ki Luwə ilə ki dije ləne kin. İsi me duniya ti ki kanji ne kində me də ti ə se ki kanji Luwə.

¹³ Nə ngəsine, ki takul kində rə naa ti ləsi ki Jəju Kirisi ti, səi ki ndə ki mari səi say, itəli dije ki 6asi ki takul məsi kadi-kare lə Kirisi.

¹⁴ Tado e Kirisi wa ə re ki kisi ki naa ki lapiya mbə je ti. E ə ra adi Jipi je ki dije ki əi Jipi je al təli dije ki kare ba. Koye də kagi-dəsi ti ər bə ki to dande ti kəte kə.

¹⁵ Jəju Kirisi təl ndu-kun je lə *Mojı ki rəbi ra kile je, ne je ki kare ti. Ningə, un gin dije ki joo kin təl ində-n gin dije ki kare ki sigi ki go rəbi kində rə ləde naa ti sie. Be ə, adi lapiya to-n mbəde ti.

¹⁶ Ki takul koye də kagi-dəsi ti, Jəju ində gin dije ki joo kin naa ti adi təli darə ki kare. Flə-de noji naa ti ki Luwə. Ningə ki takul koye də kagi-dəsi ti, tuji-n ne ki ra adi əi njé bə je lə naa kin kə.

¹⁷ Re ilə mbə Poy Ta ki Maji ki əji də lapiya adi səi ki səi say, ta mbata lə njé je ki əi 6asi tə.

18 E ki takul Jəju ə j-əi pəti ki j-əi, Jipi je ə se Jipi je al, j-asi kadi ji rəi ta kəm Luwə ti ki takul NDil ki ay njay ki kare ba wa kin.

19 Be ə, səi ki səi Jipi je al ka, səi mba je al, ə se njé dirə ki njade taa al ngata. Nə ngəsine, səi ngan njé 6e ki mbə dije ti lə Luwə. Səi ngan je ki me kəy ti lə Luwə.

20 Səi toi tə mbal je ki Luwə ində-n kəy be. Nینگə ngirə kəy ka kin e ki kində də njé kaw kilə je ti ki əi njé kəl ta ki ta Luwə ti. Ba Kirisi wa ə e mbal ki e təgi kəy.

21 E me kində rə naa ti ləje ki Kirisi ti ə, mbal ra kəy je kare kare uwəi-naa maji. Nینگə kəy ka kin bo ki ta made ti ki kəte kəte mba kadi təl kəy ki ay njay me Bəbe ti.

22 E me kində rə naa ti ki Jəju Kirisi ə, səi ki səi Jipi je al ka, indəi rəsi naa ti ki ndəgi dije lə Luwə kadi təli kəy ki Luwə isi me ti ki takul NDile.

3

Pol nje kilə mbə Poy Ta ki Maji rə dije ti ki əi Jipi je al

1 E ki mbata kin ə, mi Pol, m-isi m-əl ta ki Luwə. Mi dangay mbata Poy Ta ki Maji lə Jəju Kirisi, mbata ləsi səi dije ki səi Jipi je al...

2 M-gər maji kadi oi poy kilə bəə, ki go me-maji ti lə Luwə ilə jim ti, ki mbata maji ləsi.

3 Luwə tēē ki də nē je ki to lo bəyɔ ti adi-m gər. E nē je kin ə m-ndangi ndəy m-ilə-n madi səsi.

4 Loki itidəi makitibi ki m-ndangi m-ilə-n madi səsi kin nینگə, səi wa a oi nē gər ki əji də Kirisi ki to lo bəyɔ ti, ki Luwə tēē ki dəe adi m-gər ay njay kin.

⁵ Təki rəjeti, ne je ki Luwə tee ki dæ adi njé kaw kilə je, ki njé kəl ta ki tae ki takul NDil ki ay njay ki ində-de ta dangi tə njé ra kilə ləne, tee ki dæ be adi kaje je ki kəte al.

⁶ Ningə ne ki to lo bəyo ti ka kin, ki takul kində rə naa ti ləde ki Jəju Kirisi ə, dije ki əi Jipi je al, a ingəi ne maji je ki Luwə un-n mindine kadi n-a n-adi-de naa ti səje j-əi ki j-əi Jipi je. Taa, əi səje naa ti me darə ti ki kare, ningə kun mindi ki kare wa kin to ki mbata ləde tə me Kirisi ti, ki takul Poy Ta ki Maji.

⁷ M-təl nje ra kilə bəə lə Poy Ta ki Maji kin. E kin e kadi kare ki Luwə adi-m ki go me-maji lie ki takul kilə ra təge.

⁸ Mi ki ndam goto təi njé kadi mede Kirisi pəti tigə. Ningə re e be ka, Luwə oo maji ngay kadi mi ə, ilə kilə kilə mbe ne gər ki əti bəl lə Kirisi jim ti mbata dije ki əi Jipi je al. E ne gər lə Kirisi ki bo ki təy ne gər lə dije pəti tigə.

⁹ Ningə m-ingə me-maji ki kadi m-təji-n dije pəti ay njay, se go rəbi ki ban ə, Luwə a təl-n ta ne ki unndune də ti, ki to lo bəyo ti kin wa. Luwə ki nje ra ne je pəti, bəyo də ne kin ki dije ki dəkagilo ti ki kəte.

¹⁰ Ningə ngə sine ki takul njé-kaw-naa je, njé kəbe je ki njé təgi je ki me nəl ti taa, asi kadi gəri ne gər lə Luwə. Ne gər kin, Luwə təji ki rəbi je ki dangi dangi.

¹¹ Ne kin təl tane ki go kəji ta ti lə Luwə ki to ki nəne ti. Kəji ta ra ka kin, təl tae ki takul Bəbe ləje Jəju Kirisi.

¹² Me kində rə naa ti ləje ki Kirisi me kadi me ti ə, j-ingəi ta rəbi kadi ji ndətii ki rə Luwə ti ki me ki ti kati.

¹³ E be ə, m-dəji səsi mba kadi təgi si or mbata lə kə je ki m-isi m-ingə ki mbata ləsi kin al. Nə kadi e

gɪn kəsi-gon ləsi yo taa.

NDigi ki Kirisi ndigi je

¹⁴ MBata kin ə, m-isi m-əsi məkəsim nangi nɔ Bawje ti ki dɔrɑ ti,

¹⁵ ki takule ki karne ba ə, gɪn koji je pəti ki dɔrɑ ti ə se ki dɔnangi ti ne isi ki dɔde taa.

¹⁶ M-dəji Luwə kadi ki go maji-kur ti lie ki to mbar mbar ki go NDil ti ki ay njay, kadi adi səi njé kadi-me je itəgi gangi me ndilsi ti.

¹⁷ Kadi Kirisi ra lo kisi ləne ngəmesi ti ki takul kadi-me. Ne dəji ləm e mba kadi ndigi-naa ra səsi adi ngangı, ningə kadi gɪn si uwə nangi ngə me ndigi ti tɔ.

¹⁸ Be ə, a asi kadi igəri ki ndəgi dije lə Luwə pəti, kadi ndigi lə Kirisi e ndigi ki əti bəl, ki dəw asi kadi a mbəji ngale je tate je kəbe je ki ngale ki taa je al ratata.

¹⁹ Oyo, a asi kadi igəri ndigi lə Kirisi ki itə ne gər je pəti, ningə kadi Luwə wa rosi səsi ki rosi ki bətəte ləne.

²⁰ Luwə aw ki təgi ki asi naki. Adi, loki ji dəji-e ne madi ba, ra təy ne ki ji dəji-e, ə se, e ki j-isi giri tə gir bəy.

²¹ Kadi təji e dəe ti mbɔ njé kaw-naa je ti ki takul Jəju Kirisi, mbata dəkagilo je pəti ki a rəi, ki dɔ bəl je ki dɔ bəl je. *Amen!

4

Ke darə ki kare me Kirisi ti

¹ M-ilə dɪngəm mesi ti, mi ki mi dangay ki mbata lə Bəbe, kadi go rəbi kisi ki dɔ taa ləsi asi ta bər ki Luwə bər səsi.

² Kadi awi ki səl də, ki hal ki səl ləm ləm, ki kore me, ə kadi isi də ti ki naa me ndigi-naa ti.

³ Uwəi rəsi ngə kadi ingəmi go kesi kare me NDil ti, ki go rəbi lapiya ki də səsi naa ti.

⁴ Darə e kare ba, taa NDil ki ay njay ka, e kare ba tə. E be ə, Luwə bar səsi kadi awi ki ne kində me də ti ki kare ba tə.

⁵ Bəbe e kare ba, kadi-me e kare ba, taa batəm ka e kare ba tə.

⁶ Luwə e kare ba, ningə e ə, e Baw je pəti, taa e də ne je ti pəti, ra kilə ki takul dije pəti, ningə isi me ne je ti pəti tə.

⁷ Nə, dəw ki ra ra danje ti, ingə kadi-kare ra kilə ki sobi dəne, ki go kadi ti ki Jəju Kirisi ndingi kadi-n-je.

⁸ E be ə, ndangi me makitibi ti lə Luwə əi nə:

«Loki j aw me lo je ti ki taa nu, uwə dangay je,
Adi aw səde kəmne ti,
Ningə adi kadi-kare dije.»

⁹ Ningə kəl kə nə: «j aw me lo je ti ki taa», kin, to ay njay kadi kəte bəy taa kadi aw taa, Kirisi ur aw gin nangi ti, me lo je ti ki boo nu tə.

¹⁰ Nje kaw nangi wa kin ə, e nje kaw lo je ti ki taa gidi dərə je ti tə. Ne kin ra ne be mba kadi ne je pəti asi-naa bərərə me ti.

¹¹ E ə adi kadi-kare dije, njé ki nə je adi əi njé kaw kilə je, njé ki nə je kadi əi njé kəl ta ki ta Luwə ti, njé ki nə je kadi əi njé kilə mbə Poy Ta ki Maji, njé nə je kadi əi njé kul njé kaw-naa je, ningə kadi njé ki nə je əi njé ndo dije tə.

¹² Ki go rəbi kin ə, ra adi dije lə Luwə a asi kadi rai kilə lie, mba darə Kirisi ki təgi ki kəte kəte. Darə Kirisi e njé kaw-naa je.

13 Ki rabi kin ə, j-əi pəti, j-a tɛɛi ke kare me kadi-me ti, ki gər NGon Luwə ti. Ningə j-a təli dije ki tɔgi gangi ə j-asi-naa bərərə tə Kirisi be.

14 Be ə, j-a to tə ngan je ki nəl nɛ ndo je ki ngom isi aw səde ki yo je ki ne je be, tə bato ə pugi man ba isi ra-e be al ngata. Ningə dije ki njé kədi dije ki ta je ki ngom je ləde kin, a asi kadi toi-je pe pe taa ədi-je ki takul nɛ ndo je ləde ki ngom kin al tɔ.

15 Nə me kəl ta ki rɔjeti me ndigi-naa ti, j-a tɔgi me nɛ je ti pəti, b̄iti kadi ji toi tə Kirisi wa be, e ki e ki boy ki dɔ njé kaw-naa je ti.

16 Me Kirisi ti ə darɔ ba pəti e ki rəti naa ti ki takul tɔgi lə ngirə ki ra. Loki ngon rɔ ki ra, ra kilə ləne maji ningə, a ra kadi darɔ ba pəti a tɔgi taa taa me ndigi naa ti.

Kisi ki dɔ taa me Kirisi ti

17 E be ə, m-əl səsi ta kin, ə m-təl m-re dɔ ti bəy me tɔ Baɓe ti. Oti kadi rabi nɛ rasi to tə yə dije ki gəri Luwə al kam be, tadɔ kilə rade e ki go gir ta je ti ləde ki ndae goto.

18 Loki ndul ɔ be dɔ gir ta ti ləde. Əi say kadi kisi ki dɔ taa ti ki sigi ki Luwə adi. Təki rɔjeti, gəri al ki mbata me ngə ləde.

19 Əi dije ki rai kaya ka, rɔde a səl-de dɔ ti al. Dɔgakilo je ləde pəti e kadi rai nɛ je ki majal. Be ə, nɛ rade ki dangi dangi ki to njé kin, dawe je kin, nayji ki lo ra ti ki nɔde ti kanji kadi mede uwə-de ki ta dɔ ti.

20 Nə səi je, e ki go rabi je ki be kin ə, indoyi kadi igəri Kirisi al.

21 Təki rɔjeti, səi ki səi njé kadi-me je, oi ta ki səbi dɔe. Ningə, ndoi səsi nɛ je ki awi naa ti ki ta ki rɔjeti ki dəw a ingə rɔ Jəju ti.

22 Re e be ningə, səbi kadi imbati ne rasi je ki mari ki go lo kon dəw ti, ki ndigi ra je lie ki majal ki a aw ki dəw tuji ti.

23 Maji kadi iyəi adi NDil Luwə yəti mər ta ləsi.

24 Səbi kadi itəli dije ki sigi me ji kisisi ti. Dije ki Luwə ində-de ki go ndigi ti ləne, mba kadi kisi ki də taa ləsi e me ne ra ti ki dana, ki me ne ra ti ki ay njay ki e kandi ta ki rəjeti.

25 MBata kin ə, kadi imbati kəl ta ki ngom, ə kadi dəw ki ra, əl ta ki rəjeti madine, tado j-əi pəti j-əi ngan rə ki kare.

26 Re wongi ra səsi ə, kadi wongi kin aw səsi adi irai majal al. Oti kadi isi me wongi ti ba biti kadi kadi ur dəsi ti.

27 Adi ta rəbi Su kadi na səsi al.

28 Kadi dəw ki e nje bogi kəte ə iyə ta bogi ləne, ningə kadi ra kilə ki jine mba kadi ingə-n ne ə ra-n ki dəw ki ne to rəe

29 Kadi ta ki majal teə tasi ti al. Nə kadi ta ki maji (ki a ra ki njé kadi-me je ki rangi) ə teə ta si ti. Ta ki a ra maji ə se a ilə dingəm me njé ki rangi ti ki go ne ge je ti ləde. Ta ki be kin ə a ra maji ki dije ki njé koo də ta ləsi.

30 Oti kadi tuji me NDil Luwə ki Luwə adi səsi. NDil ki Luwə adi səsi kin ə a təji kadi ndə madi a re nə ki Luwə a taa səsi ilə səsi taa də majal ti ratata.

31 Ūri hal je ki kati bangi pəti mesi ti kə, (İngəmi majal madi mesi ti al), ki kəl-naa, ki wongi, ki taji-naa, ki kəl-naa ki ndu ki taa, ki kuso ndil-naa. Ningə kadi hal ra majal madi goto mesi ti tə goto.

32 Kadi səi irai maji ə indigi-naa ngay ki yo ki ne. Ningə kadi iyəi go majal ki madisi je rai səsi kə təkə Luwə iyə-n go majal je ləsi kə, me Kirişi ti be.

5

Kisi ki dɔ taa me kunji ti

¹ Səi ngan je ki Luwə ndigi səsi ə, maji kadi indajie.

² Maji kadi isi ki dɔsi taa me ndigi-naa ti, təkiki Kirisi ndigi-je ə adi rone Luwə koy ti mbata ləje, tə kadi kare ə se ne məsi ki əti Luwə maji be.

³ Səi ngan lə Luwə, be ə, e go ti al, kadi ta kaya ki ra madi ki ne ki to nje ə se kəm-nda e ki kəl tae dansi ti al təkəl al.

⁴ E go ti al kadi ta je ki to nje ki ta ki to kəl al ki ta mone ki to nje madi je tɛɛ tasi ti. Nə kadi ta ki a tɛɛ tasi ti, e ta ra oyo Luwə yo taa.

⁵ Maji kadi igəri ne je kin maji: njé ra kaya je nim, njé ra ne je ki to nje nim, njé ra kəm-nda ne je ki asinaa ki yo ki ra nim kin, a əi mbɔ dije ti ki Kirisi əi ki Luwə a ɔi be dɔde ti kin al ratata.

⁶ Kadi adi dəw madi əl səsi ta je ki ndade goto adi indəmi ta rəbi al. Tadɔ e ki takul ne je ki be kin ə, wongi lə Luwə isi re-n dɔ dije ti ki njé təl rɔde go ta ti lie al.

⁷ Indəi rəsi naa ti sɔde dɔ ne madi ti al.

⁸ Təki rɔjeti, ndɔ ki mari isi me lo ki ndul ti, nə ngɔsine, ki takul kində rɔ naa ti ləsi ki Bəbe, səi dije ki lo kunji ti ə maji kadi ne rasi e ne ra lə ngan je ki lo kunji ti.

⁹ Tadɔ kandi lo kunji e: ne ra je ki maji, ki ne ra je ki dana, ki ne ra je ki rɔjeti.

¹⁰ Təki səi ngan je ki lo kunji ti, maji kadi indəi tɔgi dɔ rəsi ti mba kadi ɔri mbɔ ne ki nəl Bəbe ki ne ki nəl Luwə al naa ti.

11 Kadi ne madi ki ore səsi naa ti do ne ra je ki majal ki lo ndul ti ki ndae goto kin al. Ne iteēi ki ginde taga tə teē yo taa.

12 Tado ne je ki ko dije kin isi rai lo boyo ti, e ne je ki to rəsəl ngay kadi dəw əl tae.

13 Ningə loki e ki kər gin ne je ki isi rai ba, kilə radeje ki majal to taga ay njay njay.

14 Tado ne je pəti ki ginde teē lo kunji ti təli lo kunji. E be ə, makitibi lə Luwə əl ə nə:

«İndəl do bi ti, i nje to bi,

I taa dan nje koy je ti,

Ə Kirisi a adi kunji ləne a unji doi ti.»

15 Kadi indəi kəm-kədi do rəsi ti me ji kisi ki do taa ti ləsi. Kadi ne rasi e ne ra lə dije ki njé tər je bi ne ra lə mbə je al.

16 Dəkagilo ki j-isi ti kin e dəkagilo ki majal, ə kadi dəkagilo je pəti ki Luwə adi səsi ba, irai ne je ki maji taa taa bi adi dəkagilo kin man kare al.

17 MBata kin ə, kadi itoi tə dije ki ku dode goto be al, nə kadi igəri ne ki Babe isi ngəm rəsi ti.

18 Adi kasi ra səsi al, kay kasi nju ki al do maji a aw ki dəw kaya ki ra ti. Ne kadi irosi ki NDil ki ay njay yo ta.

19 Maji kadi əli naa ta me pa je ti, osi pa je lə Luwə ki ndəgi pa je ki NDil adi səsi. Osi pa je kin iləi təji do Babe ti ki ngamesi ba pəti.

20 Maji kadi rai oyo Luwə ki Bawje ki dəkagilo je pəti, me ne je pəti me tə Babe ti ləje Jəju Kirisi.

Kulə noji ki to mbə dəne je ti ki dıngəm je

21 İləi dəsi gin təgi ti lə nə ki yo ki ne, mbata koji ki kilə do Kirisi ti ki awi.

²² Səi dāne je, kadi nā nā ilə dāne gin tōgi ti lə ngawne təkisi isi iləi dāsi gin tōgi ti lə Bābe be.

²³ Tado ngaw e ki boy dō dāne ti, təkisi Kirisi e ki boy dō njé kaw-naa je ti kin be tō. Kirisi e nje kaji njé kaw-naa je ki əi darəe je.

²⁴ Be ə, təkisi njé kaw-naa je iləi dāde gin tōgi ti lə Kirisi ka kin ə, dāne je ka, kadi iləi dāde gin tōgi ti lə ngawde je me ne je ti pəti tō.

²⁵ Ningə səi ngaw dāne je, maji kadi nā nā ndigi nene təkisi Kirisi ndigi-n njé kaw-naa je ə adi rone koy ti ki mbata ləde kin be.

²⁶ Adi rone koy ti mba kadi təl njé kaw-naa je dije ki asi ta kede dije ti lə Luwə, go togisi ti ki togisi-de ki man nim ki ta ləne nim tō.

²⁷ Jaju ge kadi n-təe ki njé kaw-naa je ta kəmne ti ki kōsi-gon ki əti bəl, ki kanji yoro nim, kadi ngirə rōde je tur ju ju al nim, kadi ne madi ki asi-naa al goto rōde ti nim tō. Ge kadi njé kaw-naa je ayi njay ki kanji ta madi dāde ti.

²⁸ Be tō ə, maji kadi ngaw dāne je ndigi nede je təkisi isi ndigi darōde əi je wa be. Dəw ki nje ndigi nene, ndigi darone wa.

²⁹ Təkisi rōjeti, dəw ki əsi rone ta nja kare goto. Nə j-əi pəti j-uli-de ki ne kuso, ə j-indəi kəm je gode ti tə kində yo taa. E be ə, Kirisi isi ra-n ki njé kaw-naa je,

³⁰ tado j-əi ngan darəe je.

³¹ MBata kin ə, dīngəm a iyə-n me kəy lə bawne əi ki kōne, ningə tiyəi-naa ki nene, 6a əi joo pu təli darə ki kare.

³² Ta ki rōjeti ki bo e ki bəyə me ta ti kin, nə m-əl səsi kadi e ta ki oji dō Kirisi ki njé kaw-naa je.

³³ Nə ta kin oji dāsi tō, kadi ngaw dāne ki ra ndigi nene tə darone wa be, 6a kadi dāne ilə koji dō

ngawne ti tɔ.

6

Ta lə ngan je ki bawde je

¹ NGan je, ki mbata kesi dije lə ʔabe, maji kadi itəli rəsi go ta ti lə njé koji si je, tadɔ e kilə ra ki maji.

² ʔsi ngən bawi əi ki kɔi, tadɔ e kin e ndu-kun ki kəte ki Luwə adi ki kun mindi dɔ ti.

³ «Be kadi isi maji me duniya ti ningə ndɔi a e ngay tɔ.»

⁴ Ningə səi baw je, kadi adi wongi ngansi je ki takul kilə rasi je al tɔ, nə kadi ingəmi-de me ne ndo ti ki maji, ki me kində koji ti ki go ta ti lə ʔabe.

Ta lə bəə je ki bade je

⁵ Səi bəə je, maji kadi itəli rəsi go ta ti lə basi je ki dɔnangi ti ne ki səl dɔ, ki kilə koji dɔ ti ki ngəme ki ay njay təkɪ e Kirisi wa ə, isi təli rəsi go ta ti lie be.

⁶ Oti kadi irai kilə ləsi dəkagilo ti ki dije indəi kənde gosi ti par, təkɪ isi irai kilə mba kadi ingəi maji ta kəm dije ti yo be. Nə maji kadi irai kilə tə bəə je lə Kirisi ki isi rai ndigi lə Luwə ki mede ki kare ba be.

⁷ Maji kadi irai kilə ki me ndigi, tə ne ki e kilə lə ʔabe wa ə isi rai be, bi e kilə lə dije al.

⁸ Tadɔ igəri bəti təkɪ nɔ nɔ a ingə ne kingə go ji ləne rɔ ʔabe ti ki go maji ti ki ra, re e-n bəə ə se e dəw dərɔne.

⁹ Səi ba bəə je, səi ka, kadi irai be tɔ ki bəə je ləsi. Maji kadi iyəi ta kində-de bəl ti kɔ, ə kadi igəri təkɪ bade nim, basi nim e kare ba, ə isi me dɔrɔ ti taa nu, ba kər kəm dije dana goto rəe ti.

Rə dɔ kadi-me ti

10 Kadi ji təl-n ta ta je, maji kadi itəli dije ki njé təgi je ki takul kində rə naa ti ləsi ki Babe me təge ti ki ngay.

11 Maji kadi əyi ne kati je ki Luwə adi-je ba pəti jisi ti, mba kadi ai dɪngəm nɔ kədi-naa je ti lə su.

12 Tadə e dije ki awi ki darə ki məsi ə j-a ji rəi səde al, nə j-isi rəi ki ndil je ki majal ki njé təgi me lo je ti ki taa dərə ti, ki njé kəbe je, ki təgi kəbe je, ə se j-isi rəi ki nje kəbe dənangi ti ki e me lo ki ndul ti.

13 MBata kin ə, maji kadi əyi ne kati je ki Luwə adi-je ba pəti jisi ti, mba kadi lo ki ndə je majal rəi nɪngə, ai gərərə ba. Nɪngə kadi go rə ti ɓa, ai taa ba.

14 Maji kadi ai taa ba! Nɪngə kadi ta ki rəjeti ə idəi ɓədi si ti tə nda be, ə kadi ne ra ki dana to tə gɪndi ki kadi idəi gusi ti be.

15 Maji kadi ki langisi kaw kilə mbə Poy Ta ki Maji ki nje kadi lapɪya, to tə sa kilə nja ti ləsi be.

16 Me ne je ti pəti, maji kadi uni kadi-me adi to tə də ləsi be, e ki takule ə a indəi nɪngə je lə nje bə ki tae isi tɛɛ por iləi kə.

17 Maji kadi itaai kaji ki Luwə adi-je iləi dəsi ti tə jəgi rə be, ɓa kadi uni ta lə Luwə ki NDil adi-je tə kiyə kasigar be.

18 Ne je kin pəti, idəji Luwə me kəl si-e ta ti. Əli si-e ta ki dəkagilo je pəti ki takul NDil ki ay njay. Irai ki kisi də nja ti, ə kadi inayɪ ki lo ra-e ti par par. Əli ta ki Luwə ki mbata lə dije lə dije lie pəti.

19 Əli ta ki Luwə ki mbata ləm tə, mba kadi Luwə wa ində ta tam ti, mbata kadi m-ilə-n mbə də ne je ti ki kəte toi lo ɓəyɔ ti ə Poy Ta ki Maji tɛɛ ki dəe kin, ki me ki tɪ kati.

20 E ki mbata Poy Ta ki Maji kin ə, m-taa-n to Kirisi m-to-n ki kulə gɪndi jim ti kəy dangay ti. Be ə, əli ta

ki Luwə mba kadi m-əl ta ki me ki t̃i kati, tək̃i səbi kadi m-əli-n.

Kuwə ji-naa ki d̃əb̃əy ti

²¹ M-ndigi kadi igəri ne ki səbi d̃əm, ki ne m-isi m-ra. E be ə, Tisiki ki e ngokom ki nje ndigi ləm, ki nje ra kilə ki r̃əjeti me Bəbe ti, a əl səsi ne je p̃əti ki ɔ̃ji d̃əm.

²² E mbata kin ə, m-ile r̃əsi ti mba kadi igəri ji kisi je, ningə kadi ilə d̃ingəm mesi ti t̃ə.

²³ Kadi Luwə ki Bawje ki Bəbe ləje Jəju kirisi adi ngakoje je p̃əti, lapiya, ki ndigi-naa, naa ti ki kadi-me.

²⁴ Kadi me-maji lə Luwə e naa ti ki dije p̃əti ki njé ndigi Bəbe ləje Jəju Kirisi ki ndigi ki a yəti al. Amen!

KĒLƏ-MĪNDĪ KĪ SĪĠ

New Testament in Bedjond (CD:bjv:Bedjond)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bedjond

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bedjond

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-11-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
a4f34a03-c89e-55e0-bc3f-22f7829df823